GLBC 26.03.26
Point 10

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

26/03/2026-BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS GEHEEL VAN BEPAALDE DELEN VAN DE DE VESTEL VLEUGEL (OF WETENSCHAPPELIJK GEBOUW) EN HET GEBOUW VAN DE BELGISCHE GEOLOGISCHE DIENST VAN HET KONINKLIJK BELGISCH INSTITUUT VOOR NATUURWETENSCHAPPEN, GELEGEN VAUTIERSTRAAT 29 EN JENNERSTRAAT 13 IN BRUSSEL

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO), artikelen 226 en 228;

Gelet op het koninklijk besluit van 18 november 1976 tot bescherming als landschap van het geheel gevormd door het Leopoldpark en zijn naaste omgeving in Brussel;

Gelet op het koninklijk besluit van 26 januari 1987 tot bescherming als monument van de vleugel van het voormalige klooster van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen in het Leopoldpark in Brussel;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 25 april 2024 tot instelling de procedure tot inschrijving op de bewaarlijst als geheel bepaalde delen van de De Vestel vleugel (of wetenschappelijk gebouw) en het gebouw van de Belgische Geologische Dienst van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, gelegen Vautierstraat 29 en Jennerstraat 13 in Brussel;

Gelet op de kennisgeving van het voornoemde besluit aan het college van burgemeester en schepenen van de stad Brussel op 11 juni 2024;

26/03/2026-ARRÊTÉ DU GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE INSCRIVANT SUR LA LISTE DE SAUVEGARDE COMME ENSEMBLE CERTAINES PARTIES DE L'AILE DE VESTEL (OU BATIMENT SCIENTIFIQUE) ET LE BATIMENT DU SERVICE DE GEOLOGIE DE BELGIQUE DE L'INSTITUT ROYAL DES SCIENCES NATURELLES DE BELGIQUE SIS RUE VAUTIER 29 ET RUE JENNER 13 A BRUXELLES

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'aménagement du territoire (CoBAT), les articles 226 et 228 ;

Vu l'arrêté royal du 18 novembre 1976 classant comme site l'ensemble formé par le Parc Léopold et ses abords à Bruxelles ;

Vu l'arrêté royal du 26 janvier 1987 classant comme monument l'aile de l'ancien couvent de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique dans le Parc Léopold à Bruxelles ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 25 avril 2024 entamant la procédure d'inscription sur la liste de sauvegarde comme ensemble de certaines parties de l'aile de Vestel (ou bâtiment scientifique) et du bâtiment du service de Géologie de Belgique de l'institut Royal des sciences naturelles de Belgique sis rue Vautier 29 et rue Jenner 13 à Bruxelles ;

Vu la notification de l'arrêté précité au collège des bourgmestre et échevins de la ville de Bruxelles le 11 juin 2024 ;

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

Gelet op de kennisgeving van hetzelfde besluit aan de eigenaar op 11 juni 2024;

Vu la notification du même arrêté au propriétaire, le 11 juin 2024 ;

Overwegende dat de eigenaar geen opmerkingen heeft meegedeeld binnen de termijn voorzien in artikel 210 § 5 van het BWRO;

Considérant que le propriétaire n'a pas émis de remarques dans le délai prévu par l'article 210 § 5 du CoBAT ;

Op voorstel van de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Monumenten en Landschappen,

Sur proposition du Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Monuments et Sites,

Na beraadslaging,

Après délibération,

Besluit:

Arrête :

Artikel 1 – Worden inschrijving op de bewaarlijst als geheel:

-de De Vestelvleugel (of wetenschappelijk gebouw) – met inbegrip van het oorspronkelijke houten meubilair volgens het ontwerp van Lucien De Vestel (onder meer de gootstenen, consoles, tafelkasten, kasten met legplanken, metalen rekken, afzuigkappen, kaartpanelen, archiefkasten, fichekasten, rekken, garderobekasten, laboratoriumlampen enz.) en met uitzondering van de 10e en 12e verdieping – gelegen Vautierstraat 29 in Brussel;

-de iguanodon in cederhout die de ingang aanduidt;

- het gebouw van de Belgische Geologische Dienst, gelegen Jennerstraat 13 in Brussel, met inbegrip van het oorspronkelijk meubilair;

die integrerend deel uitmaken van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, wegens hun historische, wetenschappelijke, esthetische en artistieke waarde zoals nader bepaald in bijlage I die integrerend deel uitmaakt van dit besluit.

Article 1er – Sont inscrits sur la liste de sauvegarde comme ensemble :

-l'Aile De Vestel (ou bâtiment scientifique) - en ce compris le mobilier d'origine réalisé selon la conception de Lucien De Vestel (notamment les éviers, consoles, tables-armoires, armoires à plateaux, rateliers métalliques, hottes, panneaux à cartes, classeurs, meubles fichiers, étagères, vestiaires, lampes de laboratoires, ...) et à l'exception des 10e et 12e étages - sis rue Vautier 29 à Bruxelles ;

-l'iguanodon en cèdre marquant son entrée ;

-le bâtiment du Service de Géologie de Belgique sis rue Jenner 13 à Bruxelles, en ce compris le mobilier d'origine ;

faisant partie intégrante de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique en raison de leur intérêt historique, scientifique, esthétique et artistique précisé dans l'annexe I faisant partie intégrante du présent arrêté.

Het goed is gekend ten kadaster van Brussel, sectie E, perceel nr. 558 B (gedeelte).

Le bien est connu au cadastre cadastre de Bruxelles, section E, parcelle n° 558 B (partie).

De afbakening van het geheel wordt aangegeven op het bijgevoegde plan in bijlage II van dit besluit.

La délimitation de l'ensemble est indiquée au plan joint en annexe II du présent arrêté.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
REGERING VAN HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Art. 2 – De Minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen, wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 26/03/2026

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met het Wetenschappelijk Onderzoek, het Toerisme, de Buitenlandse Betrekkingen, de Buitenlandse Handel en de Biculturele Aangelegenheden van Gewestelijk Belang,

Boris DILLIÈS

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid,

Elke VAN DEN BRANDT

Art. 2 – Le Ministre qui a les Monuments et Sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 26/03/2026

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de la Recherche scientifique, du Tourisme, des Relations extérieures, du Commerce extérieur et des matières Biculturel d'Intérêt Régional,

La Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée de la Mobilité, des Travaux Publics et de la Sécurité Routière,

Copie certifiée conforme voor eensluidend afschrift
20 -04- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS GEHEEL van BEPAALDE DELEN VAN DE DE VESTELVLEUGEL (OF WETENSCHAPPELIJK GEBOUW) EN HET GEBOUW VAN DE BELGISCHE GEOLOGISCHE DIENST VAN HET KONINKLIJK BELGISCH INSTITUUT VOOR NATUURWETENSCHAPPEN GELEGEN VAUTIERSTRAAT 29 EN JENNERSTRAAT 13 IN BRUSSEL

Kadastrale gegevens: Brussel, sectie E, perceel nr. 558 B (gedeelte).

Beknopte beschrijving:

Het torengebouw in modernistische stijl, ook de *De Vestelvleugel* genoemd, en het gebouw van de Belgische Geologische Dienst maken deel uit van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, bovenaan het Leopoldpark.

Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen is een federale wetenschappelijke instelling en vormt een imposant hybride complex met meerdere gebouwen die in verschillende periodes werden gebouwd: de vleugel van het voormalige Redemptoristinnenklooster, ontworpen in neoromaanse stijl in 1857 (architect Emmanuel Cels), de zuidelijke vleugel gebouwd in 1898-1905 als uitbreiding van de eerste en ook bekend als de *Janletvleugel* naar de architect, en tot slot een torengebouw in modernistische stijl gebouwd in 1930-1950 door Lucien De Vestel, dat toegankelijk is vanaf de Vautierstraat 29. Naast die drie hoofdentiteiten is er ook het gebouw van de Belgische Geologische Dienst, toegankelijk vanaf de Jennerstraat 13 en nauwelijks zichtbaar vanuit de openbare ruimte, dat in dezelfde periode ook door De Vestel werd ontworpen.

De vleugel van het voormalige Redemptoristinnenklooster is sinds 26.01.1987 beschermd als monument bij koninklijk besluit.

De De Vestelvleugel (of wetenschappelijk gebouw)

De *De Vestelvleugel*, ontworpen in de jaren 1930 door Lucien De Vestel en voltooid in de jaren 1980, combineert twee verschillende volumes: een eerste volume voor de ontvangst en conservering, met een rechthoekig plan, verbonden met het volgende volume, een hoog, overhangend blok, met een langwerpig plan met gebogen uiteinden, dat de wetenschappelijke lokalen huisvest. De structuur bestaat uit een funderingsplaat met een gelast stalen geraamte.

Exterieur

Het rechthoekige ontvangst- en conserveringsvolume dat de huidige ingang van het museum vormt (Vautierstraat 29) heeft een rijkelijk versierde gevel met keramiekbekleding met het monogram van Leopold III, twee L'en en het Romeinse cijfer "III" met daarboven een gouden kroon. De rechthoekige vlakken die de L'en afbakenen, verspringen en bestaan uit horizontale balken met reliëf. De keramiek had de tand des tijds echter niet doorstaan. Daarom werd de gevel in de jaren 1980 gerestaureerd met een volledige stripping en een bruin geschilderde bepleistering. Het monogram van Leopold III heeft een lichtere kleur gekregen. De gevelbekleding wordt onderbroken door drie traveeën die overeenkomen met de gangen van de conserveringsruimtes en dienen als nooduitgangen via een trap die verborgen is achter horizontale gevelbekleding. De zijgevels zijn versierd met oranje keramiektegels.

De ingang wordt aangegeven door een uitspringend volume van twee bouwlagen dat is verfraaid met hardsteen en een iguanodon in cederhout op een metalen geraamte, een be
eldhouwwerk van Yves Bosquet (Ukkel, 1939) dat werd geplaatst in het begin van de jaren 1990.
Het volume van de wetenschappelijke lokalen met tien bouwlagen wordt gekenmerkt door uitgepuurde, rechte lijnen, met lichte buigingen aan de uiteinden. Horizontale kordons met ramen bepalen het ritme van de gevels, aan de uiteinden of zijgevels, onderbroken door verticale traveeën die de trappen aanduiden. Het geheel wordt verfraaid met beige keramiektegels, behalve de gebogen delen, waarvoor gele keramiektegels zijn gebruikt. Het metalen raamwerk is origineel.

Interieur

De twee afzonderlijke volumes van het gebouw komen elk overeen met een specifieke functie: de rechthoekige toren is bestemd voor de conserveringsruimtes en het achterste volume met zijn gebogen uiteinden is bestemd voor de laboratoria en kantoren. De verbindingsruimte wordt gebruikt voor circulatie, met een brede trap en een lift.

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Op de benedenverdieping heeft de inkomhal een grote trap die leidt naar het lagere tentoonstellingsniveau, de educatieve afdeling en de vergaderzalen, en naar het hogere tentoonstellingsniveau en het tussenniveau dat is voorbehouden voor de directie en de administratie.
Op het lagere niveau werd de tentoonstellingsruimte in brutalistische stijl pas later voltooid, wellicht in de jaren 1980. Ze wordt gekenmerkt door de parketvloer van massieve houten blokken en de trap met vier symmetrische trapdelen in de vorm van een kruis die toegang geeft tot de verdieping eronder. De trap is verfraaid met leuningen van platen uit beton-imitatiesteen.

Op het bovenste niveau heeft de wachtruimte voor de directiekantoren een vloer van zwart marmer uit Mazy met bronzen voegen en tegelkruisen. Het vals plafond eindigt in een gebogen afwerking naar het raam toe, waardoor een scenografie ontstaat die het oog naar het uitzicht op de binnenplaats trekt.

Rechts van de wachtruimte is het kantoor van de directeur rijkelijk gedecoreerd met een eikenhouten lambrisering, ingebouwde kasten langs alle muren, mozaïekparketvloeren en op maat gemaakt meubilair met vergadertafels, lederen stoelen en een groot gebogen bureau voor de directeur. Het staat in rechtstreekse verbinding met het kantoor van het secretariaat, dat op een gelijkaardige manier is versierd.

Op het einde van de gang is de raadzaal gedecoreerd met een lambrisering uit avodiréhout en eiken parketvloeren met rondjes uit wengéhout, terwijl de rand rond de parketvloeren en de plinten van blauw marmer zijn. Een grote plafondlamp gemaakt van houten cassettes verfraait eveneens de ruimte.

Op de bovenste verdiepingen is de rechthoekige toren van het gebouw gewijd aan opslag en conserveringsruimtes. Op elk niveau zijn er drie aparte conserveringsruimtes, ofwel voor conservering met alcohol, in metalen Compactus-systemen, ofwel voor droge conservering, in houten schuifladenkasten van verschillende hoogtes. Ze bestaan elk uit een dwarsgang die uitkomt op de voorgevel met de nooduitgang en aan weerszijden zijn er conserveringsrekken. De tweekleurige vloer bestaat uit kleine, vierkante, witte en grijze tegels die elkaar afwisselen.

In het achterste volume bevinden zich de kantoren van de verschillende diensten, met mozaïekparketvloeren, en de laboratoria, met vloeren met vierkante, witte en grijsblauwe tegels, net als in de conserveringsruimtes. Elke ruimte is ontworpen met zijn eigen specifieke meubilair en uitrusting, bedacht door de architect: witte betegelde muren in de laboratoria, tafels en meubilair met werkbladen van zwarte steen, gootstenen, houten meubilair voor archivering (schuifladen, ingebouwde kasten enz.). Het meubilair omvat ook gebogen bureaus, verschuifbare kaartpanelen, krukken, laboratoriumlampen enz. Twee verdiepingen, de 10e en 12e verdieping, werden in 2017 volledig gerenoveerd en hebben bijna niets van de oorspronkelijke inrichting behouden. Daarom zijn ze dan ook uitgesloten van de vrijwaring.

De gangen, die aan de uiteinden gebogen zijn, zijn allemaal afgewerkt met witte tegels tot halverwege de muren. Elke vensterbank is voorzien van opbergvakken onder een zwarte marmeren plaat. De deuren uit kambalahout hebben metalen lijstwerk waarop het verdiepings- en kamernummer of het gebruik van de ruimte staat aangegeven.

De twee delen zijn met elkaar verbonden door een circulatieruimte met een grote goederenlift (niet meer origineel) en een trappenhuis. Die ruimte is volledig bekleed met rood marmer en op de overlopen staan de verdiepingen aangegeven. De draaiende bordestrap met overlopen halverwege heeft een metalen leuning met een houten handgreep.

Het metalen raamwerk is overal in het gebouw verdubbeld (twee ramen achter elkaar). De tussenruimte is voorzien van een zonwering en een gleuf, zodat die naar beneden kan worden gelaten ter bescherming tegen de zon.

Gebouw van de Belgische Geologische Dienst

Het gebouw van de Belgische Geologische Dienst, eveneens ontworpen door Lucien De Vestel als onderdeel van zijn project om het instituut te verbouwen, werd tegelijkertijd gebouwd in de jaren 1930 en is verbonden met de *Janletvleugel* via drie bijgebouwen (geen onderdeel van de vrijwaringsmaatregel). De afwerking werd voltooid in de jaren 1980, tegelijk met het wetenschappelijke gebouw.

Het omgekeerde L-vormige gebouw van de Belgische Geologische Dienst telt zes verdiepingen en is toegankelijk vanaf het einde van de Jennerstraat, die een doodlopende weg vormt. De ingang is aan het einde van de doodlopende weg, via een portaal dat wordt gekenmerkt door een uitspringend volume van een enkele bouwlaag met een gebogen gevel die de conciërgewoning vormt. De travee boven de ingang

KANSELARIJ

wordt gekenmerkt door een verticale gevelopening van volledige hoogte, die overeenkomt met de circulatieruimte. De rest van het gebouw strekt zich uit aan de linkerkant van de ingang.
De gevels, met een hardstenen onderbouw zijn bekleed met betonnen platen die verticaal zijn gelegd en worden onderbroken door horizontale kordons met ramen met een keramiekomlijsting. Die kordons met ramen zijn een enkele bouwlaag of twee bouwlagen hoog, afhankelijk van de functie van de bouwlagen.
Aangezien het gebouw uit dezelfde tijd stamt als de *De Vestelvleugel* en met hetzelfde programma in gedachten is ontworpen, lijkt het interieurontwerp erg op dat van die vleugel, met dezelfde inrichting en materialen. De muren zijn tot halverwege verfraaid met groene tegels, de vloer is bedekt met witte en blauwe tegels en de deuren zijn versierd met lijstwerk waarop de verdiepings- en kamernummers zijn aangegeven. De zwarte marmeren draaiende bordestrap heeft een metalen leuning met een houten handgreep. Het oorspronkelijke meubilair is waarschijnlijk ontworpen door De Vestel, zoals de rijen houten kasten in de conserveringsruimten, vergelijkbaar met die in het wetenschappelijk gebouw.

Waarde van het goed volgens de criteria die worden bepaald in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening:

De *De Vestelvleugel* van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en het gebouw van de Belgische Geologische Dienst zijn bijzonder opmerkelijk wegens hun historische, wetenschappelijke, esthetische en artistieke waarde. Met uitzondering van de twee gewijzigde verdiepingen van de *De Vestelvleugel* hebben ze weinig veranderingen ondergaan en hebben daarom hun authenticiteit en integriteit behouden.

Historische waarde:

Het klooster van de zusters Redemptoristinnen werd gebouwd op hetzelfde moment als de oprichting van de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde, Tuinbouw en Verfraaiing van de Stad Brussel in 1851, in een deel van wat nu het Leopoldpark is. In 1856 tekende architect Emmanuel Cels de plannen voor de zusters Redemptoristinnen. Het gebouw moest drie vleugels hebben: een hoofdvleugel en twee dwarsvleugels, die het klooster moesten verbinden met de kapel in gotische stijl en de kloostergang integreren. Van die oorspronkelijke indeling werden enkel de hoofdvleugel en de twee dwarsvleugels uitgevoerd.

Al in 1860 kocht de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde en Tuinbouw immers alle grond en gebouwen die nog niet voltooid waren van de Redemptoristinnen, terwijl de zusters zich in Mechelen vestigden. De Maatschappij voor Dierkunde nodigde het Cabinet de physique et d'Histoire naturelle uit om er zijn collecties tentoon te stellen. Die waren afkomstig uit het rariteitenkabinet van Karel van Lotharingen en waren begin 19e eeuw door de Stad Brussel in het Paleis van Nassau ondergebracht. Toen het voorstel in 1861-1862 werd afgewezen, en het Cabinet de physique et d'Histoire naturelle er nooit zijn intrek had genomen, richtte de Maatschappij voor Dierkunde het voormalige klooster voor zichzelf in als café-restaurant, concertzaal, leeszalen, een museum voor zoölogische collecties en de directeurswoning. Hendrik Beyaert werd aangesteld als architect verantwoordelijk voor de herontwikkeling en ging aan de slag met verschillende werken.

In 1876, na het faillissement van de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde en Tuinbouw, werd het gebouw gekocht door de Stad Brussel, die probeerde de dierentuin nieuw leven in te blazen. Het verhoopte succes bleef uit en al snel moest de stad het gebouw verkopen. De staat verwierf het voormalige klooster en de drie hectare errond (*overeenkomst van 12 juni 1877 tussen de Staat en de Stad Brussel*) om er het Koninklijk Natuurhistorisch Museum van België in onder te brengen, ondanks hun eerdere weigering, omdat het Paleis van Nassau te klein was geworden.

Het jaar 1878 vormde een keerpunt in de geschiedenis van het museum, toen in Bernissart in Henegouwen iguanodonskeletten werden ontdekt die de reeds grote museumcollecties nog aanzienlijk uitbreidden. In de jaren 1880 werden talrijke ingrepen uitgevoerd om het voormalige kloostergebouw tot een museum om te vormen. De belangrijkste wijzigingen omvatten de verbouwing van de daken en, waarschijnlijk, de bepleistering van de gevel, naast talrijke verbouwingen van de binnenbouw. Op de verdieping werden de muren van de oude cellen van de kloosterzusters gesloopt en vervangen door een grote tentoonstellingshal, net als op de benedenverdieping. Het nieuwe museum, dat in 1891 werd ingehuldigd, werd al snel te klein en moest worden uitgebreid.

De architect Émile Janlet (1839-1918) werd belast met het ontwerp van een uitbreidingsproject door de directeur-conservator van het museum, Edouard Dupont. De werkzaamheden aan de museumvleugel begonnen in 1898 en de nieuwe zuidvleugel, de Nationale Galerij, werd in 1905 ingehuldigd en omvatte een grote tentoonstellingszaal voor de iguanodons. Het uitbreidingsproject moest ook een voordelijke

KANSELARIJ

vleugel omvatten om de collecties uit Belgisch Congo in onder te brengen, maar die werd nooit gebouwd. Het koloniale museum van Tervuren, dat in opdracht van Leopold II in 1910 werd ingehuldigd, zou die functie vervullen.

Ondanks de uitbreiding die Janlet bouwde, bleef het museum met plaatsgebrek kampen. In de jaren 1930 zag een nieuw uitbreidingsproject het daglicht. Lucien De Vestel kreeg de opdracht, waarbij hij de nadruk legde op de wetenschappelijke roeping van de instelling, onder impuls van directeur Victor Van Straelen. Na een korte samenwerking met Henry Lacoste, die zonder gevolg bleef, en na talrijke schetsen ontwierp De Vestel een grandioos project dat slechts gedeeltelijk werd uitgevoerd. Het oorspronkelijke plan moest rekening houden met de reeds bestaande *Janletvleugel*, die werd behouden wegens zijn architecturale en museologische waarde. Het plan omvatte de bouw van een torengebouw om de ingang aan te geven, een nieuwe vleugel voor de Belgische Geologische Dienst ter vervanging van het oude klooster en een verbindingsgalerij tussen het nieuwe gebouw en de *Janletvleugel*. Alle aandacht ging uit naar het ontwikkelen van wetenschappelijk onderzoek en het laboratorium kreeg voorrang op het museum, aangezien de gebouwen voornamelijk bedoeld waren voor wetenschappelijk onderzoek en het conserveren van de collecties. De tentoonstelling was vanaf dat moment slechts een parallelle activiteit. Het geheel aan gebouwen vormde ook een nieuwe monumentale as in het park. In 1948 werd het nieuwe complex omgedoopt tot het "Instituut voor Natuurwetenschappen" om het aspect van het wetenschappelijke onderzoek te benadrukken. De architectuur geeft een beeld van wetenschap gericht op onderzoek en specialisatie: de wetenschappelijke disciplines zijn ondergebracht in diensten en op verdiepingen in de nieuwe toren. Het instituut is niet langer tevreden met alleen maar de status van museum, het wordt in de eerste plaats een onderzoeksinstelling.[6]

Uiteindelijk werd het programma teruggeschroefd aangezien de *Janletvleugel* en het kloostergebouw werden behouden. De werf van de uitbreidingswerken van het Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen startte in 1933 met de bouw van het torengebouw en het gebouw waarin de Belgische Geologische Dienst gehuisvest is, die door drie bijgebouwen verbonden zijn met de *Janletvleugel*. De ruwbouw werd voltooid, maar de werken werden onderbroken tijdens de Tweede Wereldoorlog. De werken werden hervat in 1950, maar werden opnieuw stilgelegd in 1955 wegens geldgebrek. De gevels van de toren werden aangebracht in de jaren 1950. De kantoren in het torengebouw en het gebouw van de Geologische Dienst werden echter pas in de jaren 1980 voltooid.[7]

Lucien De Vestel werd in 1902 geboren in Elsene en kwam uit een familie die verschillende generaties architecten en ingenieurs telde. Na zijn opleiding aan de Academie voor Schone Kunsten in Brussel ging hij in 1924 aan de slag bij de bouwafdeling van de Université libre de Bruxelles, waar hij het interieur van de geneeskundeschool ontwierp. Van 1930 tot 1931 werkte hij samen met Henry Lacoste en ontwierp hij het Belgische paviljoen op de Wereldtentoonstelling van 1931 in Parijs, tekende hij het voorontwerp voor de uitbreiding van het Natuurhistorisch Museum en de plannen voor het crematorium van Ukkel. Hun samenwerking kwam tot een einde in 1931 en Lucien De Vestel kreeg toen de opdracht voor de uitbreiding van het Instituut voor Natuurwetenschappen, een project dat deel uitmaakte van het beleid van grote werken om de werkloosheid terug te dringen. Tegelijkertijd werkte De Vestel aan een stedenbouwkundig plan voor de Leopoldwijk, met nieuwe verbindingsroutes tussen het park en het station.

Tussen 1932 en 1940 bouwde De Vestel een aantal appartementsgebouwen in Brussel, met een structuur van gewapend beton bedekt met metselwerk. Dat is ook het geval voor de woning van Armand Carbbé (Boetendaellaan 126 in Ukkel), waarvan de gevels getuigen van een modernisme dat veel aandacht besteedt aan texturen en kleuren.

Na de oorlog bestudeerde en ontwikkelde Lucien De Vestel technieken voor woningbouw met prefabelementen. In 1947 ontwierp hij het plan voor de Belgische afdeling van de Exposition Internationale Urbanisme et Habitation (internationale tentoonstelling voor stedenbouw en huisvesting) in Parijs, waar hij een modelwoning presenteerde in samenwerking met Louis Herman De Koninck en Victor Bourgeois. Vanaf 1950 ontwierp hij de plannen voor het Berlaymontgebouw, het administratieve complex voor de Europese Gemeenschappen, waarvan de uitvoering werd toevertrouwd aan Jean Gilson en Jean Polak. De Vestel richtte ook het Belgisch Centrum voor Bouwdocumentatie (CEDOC) op, waarvan hij voorzitter was en in welke hoedanigheid hij deelnam aan de zittingen van het door de VN georganiseerde Huisvestingscomité.[8]

---

[6] A. BRAUMAN., M. DEMANET, *Le Parc Léopold 1850-1950. Le zoo, la cité scientifique et la ville*, Brussel, 1985, p.113.
[7] A. VIVÉ, A.VERSAILLES, *Du Musée à l'Institut. 150 ans de Sciences naturelles*, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, 1996, p. 92-94.
[8] A. BRAUMAN., M. DEMANET, *Le Parc Léopold 1850-1950. Le zoo, la cité scientifique et la ville*, Brussel, 1985, p.159-160.

GEWESTELIJKE STEDENBOUWKUNDIGE VERORDENINGEN BRUSSEL HOOFDSTEDELIJK GEWEST
KANSELARIJ

Wetenschappelijke waarde:

De *De Vestelvleugel* van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen valt op door de kwaliteit van het interieurontwerp, dat specifiek is ontworpen voor de wetenschappelijke onderzoeksfunctie van het instituut. Het meubilair is als een geheel ontworpen door de architect om te voldoen aan de praktische behoeften van de verschillende diensten. Lucien De Vestel ontwierp zelf het specifieke meubilair, zoals de conserveringskasten, waaraan een groot deel van het gebouw is gewijd, evenals de gootstenen, aquaria, afzuigkappen, lampen enz. die nodig zijn voor het wetenschappelijk onderzoek van het instituut. Dit totaalontwerp is in lijn met de wens van het instituut om zich te onderscheiden als een wetenschappelijke onderzoeksinstelling en niet alleen als een museum.

Esthetische en artistieke waarde:

De *De Vestelvleugel* en het gebouw waarin de Belgische Geologische Dienst van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen is gehuisvest, zijn bijzonder kenmerkend voor de modernistische stijl van architect Lucien De Vestel. De gevels, met hun uitgepuurde en sobere lijnen, tonen een modernisme dat veel aandacht besteedt aan texturen en kleuren, die zo karakteristiek zijn voor het werk van de architect. Zo zijn de gevels van de *De Vestelvleugel* versierd met sobere materialen waarbij wordt gespeeld met het steenverband en de kleuren, zoals de zandsteenkeramiek met een kleurverloop van beige tot oranje met gele tinten tussenin, wat de architecturale vormen benadrukt.

Er werd extra aandacht besteed aan de zuidgevel van het wetenschappelijke gebouw, de nieuwe ingang van het museum, met een gevelbekleding die veel decoratiever is. De directeur van het instituut, Victor Van Straelen, wilde het monogram van Leopold III aanbrengen als eerbetoon aan de vorst, die hem altijd had gesteund in zijn plannen om de instelling op te bouwen en te ontwikkelen. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog en in de context van de koningskwestie viel die wens echter niet in goede aarde. De bekleding van deze gevel werd daarom uitgesteld, maar uiteindelijk werd ze toch uitgevoerd volgens de aanvankelijke wens van de directeur. De gevel is bedekt met heel wat keramische monogrammen die twee grote L'en voorstellen, rug aan rug gescheiden door het Romeinse cijfer "III" met daarboven een kroon. De rechthoekige vlakken die de L'en afbakenen, verspringen en bestaan uit horizontale balken met reliëf, waardoor een subtiel spel van schaduwen ontstaat.[9]

De ingang van het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen wordt ook aangegeven door de aanwezigheid van een beeldhouwwerk van een iguanodon. In het begin van de jaren 1990 stelde Yves Bosquet (Ukkel, 1939), een Belgische beeldhouwer gespecialiseerd in portretten (waaronder de keramische beeldhouwwerken in het metrostation Stuyvenbergh), voor om een cederhouten beeldhouwwerk op een metalen geraamte te maken als eerbetoon aan de ontdekking van de iguanodonskeletten in Bernissart in Henegouwen, een mijlpaal in de geschiedenis van de instelling. Daarom vertegenwoordigt het een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van het instituut, maar het is tevens een bezienswaardigheid voor bezoekers van het museum.

Ook de bouwplannen zijn bijzonder interessant: ze zijn sober vormgegeven en zo afgestemd op het programma. Het comfort van de gebruikers wordt gegarandeerd door de circulatie tot een minimum te beperken, door de relatie tussen de verschillende diensten en vooral door de plaats van de lokalen. Iedere ruimte is specifiek uitgedacht voor het gebruik ervan, met een kenmerkende afwerking: kantoren met parketvloeren, laboratoria met tegelvloeren. De gebruikte materialen zijn van de hoogste kwaliteit: rood Belgisch marmer voor het trappenhuis, zwart marmer uit Mazy voor de vloer van de directie, parketvloeren met houten blokken voor de tentoonstellingsruimte, lambrisering in eiken en avidoréhout, deuren uit kambalahout enz. Daaruit blijkt duidelijk de aandacht van de architect voor kwaliteit en detail in de afwerking.[10]

Bovendien werden de verschillende diensten en laboratoria van bij het begin ontworpen met hun eigen specifieke meubilair en uitrusting, zoals een aquarium, een insectenkweekstation, een leerlooierij enz. De volledige uitrusting en ieder meubelstuk werd bedacht door Lucien De Vestel. De architect kreeg dus de opdracht voor het volledige ontwerp, van de ruwbouw tot de afwerking, de inrichting en het meubilair. Hij ontwierp de afwerking van de gebouwen, evenals het volledige meubilair: gootstenen, consoles, tafelkasten, kasten met legplanken, metalen rekken, kappen, kaartpanelen, archiefkasten, rekken, garderobekasten, laboratoriumlampen enz.

---

[9] A. VIVÉ, A.VERSAILLES, *Du Musée à l'Institut. 150 ans de Sciences naturelles*, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, 1996, p.94.

[10] L. NOVGORODSKY, L'institut des sciences naturelles de Belgique à Bruxelles, architecte : L. De Vestel, *La Technique des Travaux*, 1955, nr.7-8, p.207 en 219.

GOEWERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE · BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING · CHANCELLERIE · KANSELARIJ

Hoewel sommige verdiepingen verbouwingen hebben ondergaan, werd het wetenschappelijke gebouw tot nu toe goed behouden. Sommige verdiepingen verkeren nog steeds in hun oorspronkelijke staat, zoals de 13e verdieping en de directie. Alle door De Vestel ontworpen inrichting is er nog te vinden, zoals de inbouwkasten, kasten met legplanken, archiefkasten, conserveringskasten, bureaus, stoelen, kaartpanelen enz. Alleen de 10e en 12e verdieping zijn gewijzigd als gevolg van werkzaamheden die in 2017 zijn uitgevoerd en vallen daarom niet onder de vrijwaringsmaatregel.

Bronnen:
ARA/rollen (1935).
ARA/dossiers 60-65 (1934, 1936-1937)
ARA/rollen (1950's).
AAM/Fonds Lucien De Vestel

A. BRAUMAN., M. DEMANET, *Le Parc Léopold 1850-1950. Le zoo, la cité scientifique et la ville*, Brussel, 1985.
Lucien De Vestel, AAM, p.164-173
A. VIVÉ, A.VERSAILLES, *Du Musée à l'Institut. 150 ans de Sciences naturelles*, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, 1996.
C. MARCHI (red.), *Het Leopoldspark. Architectuur en natuur*, Solibel (Brussel, stad van kunst en geschiedenis, 12), Brussel, 1994
A. VAN LOO (red.), *Dictionnaire de l'architecture en Belgique de 1830 à nos jours*, Antwerpen, 2003, p. 267.
L'Émulation, 1896, kol.88;
L. DE VESTEL, Un projet d'urbanisation du Quartier Léopold à Bruxelles, avec aménagement des abords du Musée Royal d'Histoire naturelle, *La Cité*, 7, 1933, pp. 133-136, 144;
L. NOVGORODSKY, "L'institut des sciences naturelles de Belgique à Bruxelles, architecte : L. De Vestel, *La Technique des Travaux*, 1955, nr. 7-8, p.201-219.

https://www.belspo.be/royalbelspo2020/7_02_fr.html
https://monument.heritage.brussels/nl/buildings/36942

Gezien om te worden gehecht aan het besluit van 26/03/2026

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met het Wetenschappelijk Onderzoek, het Toerisme, de Buitenlandse Betrekkingen, de Buitenlandse Handel en de Biculturele Aangelegenheden van Gewestelijk Belang,

Boris DILLIÈS

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid,

Elke VAN DEN BRANDT

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
20 -04- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE · BRUSSELS HOOFDSTEDELIJKE REGERING · CHANCELLERIE · KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE INSCRIVANT SUR LA LISTE DE SAUVEGARDE COMME ENSEMBLE CERTAINES PARTIES DE L'AILE DE VESTEL (OU BATIMENT SCIENTIFIQUE) ET LE BATIMENT DU SERVICE DE GEOLOGIE DE BELGIQUE DE L'INSTITUT ROYAL DES SCIENCES NATURELLES DE BELGIQUE SIS RUE VAUTIER 29 ET RUE JENNER 13 A BRUXELLES

Réf. cadastrale : Bruxelles, section E, parcelle n° 558 B (partie).

Description sommaire :

L'immeuble-tour de style moderniste, également dénommé *Aile De Vestel*, et le bâtiment du Service de Géologie de Belgique font partie de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique, implanté dans le haut du Parc Léopold.

L'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique, institution scientifique fédérale, consiste en un imposant complexe hybride regroupant plusieurs bâtiments construits à différentes époques. Il s'agit de l'aile de l'ancien couvent des Rédemptoristines, conçue en style néo-roman en 1857 (architecte Emmanuel Cels), de l'aile sud construite en 1898-1905 en extension à la première et dite aussi *Aile Janlet* du nom de son architecte, et enfin d'un immeuble-tour de style moderniste construit en 1930-1950 de Lucien De Vestel accessible depuis la rue Vautier (n°29). A ces trois entités principales, s'ajoute également le bâtiment du Service de Géologie de Belgique, accessible depuis la rue Jenner (n°13) et très peu visible depuis l'espace public, également conçu par De Vestel à la même époque.

L'aile de l'ancien couvent des Rédemptoristines est classée comme monument par arrêté royal depuis le 26.01.1987.

L'aile De Vestel (ou bâtiment scientifique)

L'*Aile De Vestel*, pensée dans les années 1930 par Lucien De Vestel et achevée dans les années 1980, combine deux volumes distincts : un premier volume d'accueil et de conservation, de plan rectangulaire, relié au volume suivant, haut bloc débordant, de plan longitudinal aux extrémités courbes, abritant les locaux scientifiques. La structure se compose d'un radier en ossature d'acier soudé.

Extérieur :

Le volume rectangulaire d'accueil et de conservation constituant l'entrée actuelle du musée (29 rue Vautier) affiche une façade richement ornementée, en grès cérame émaillé et portant le monogramme de Léopold III, deux « L » dos à dos entourant le chiffre romain « III » surmonté d'une couronne dorée. Les espaces rectangulaires délimitant les « L » sont disposés en quinconce et constitués de barres horizontales en relief. La céramique ayant toutefois mal résisté au temps, la façade a été restaurée dans les années 1980 avec un décapage complet ainsi qu'un enduit et une peinture marron. Le monogramme de Léopold III à quant à lui reçu une teinte plus claire. Ce parement est rythmé par trois travées correspondant aux couloirs des conservatoires et servant de sortie de secours via un escalier masqué derrière un bardage horizontal. Les façades latérales sont quant à elles ornées de carreaux de céramique de teinte orange.

L'entrée est signalée par un volume en ressaut de deux niveaux parés de pierres bleues ainsi que par le présence d'un iguanodon en cèdre sur ossature métallique sculpté par Yves Bosquet (Uccle, 1939) et installé au début des années 1990.

Le volume des locaux scientifiques de dix niveaux se caractérise par ses lignes épurées, rectilignes ou légèrement courbes aux extrémités. Les bandeaux horizontaux de fenêtres rythment les façades ponctuées, aux extrémités ou en façades latérales, de travées verticales marquant les escaliers. L'ensemble est paré de carreaux de céramique émaillée de couleur beige, à l'exception des courbes parées de céramique émaillée jaune. Les châssis métalliques sont d'origine.

Intérieur :

Les deux volumes distincts du bâtiment correspondent chacun à une fonction spécifique : la tour rectangulaire est destinée aux locaux de conservation et le volume arrière aux extrémités courbes est destiné aux laboratoires et bureaux. L'espace de liaison sert à la circulation avec un large escalier et un ascenseur.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Au rez-de-chaussée, le hall d'entrée, se compose d'un vaste escalier desservant vers le bas le niveau inférieur destiné aux expositions, le service éducatif et les salles de conférences et, vers le haut, le niveau supérieur d'exposition ainsi que le niveau intermédiaire réservé à la direction et à l'administration.

Au niveau inférieur, la salle d'exposition de style brutaliste a été parachevée ultérieurement, peut-être dans les années 1980. Elle se caractérise par son parquet composé de blocs de bois pleins ainsi que par son escalier à quatre volées symétriques en forme de croix donnant accès à l'étage inférieur. L'escalier est paré de rambardes en dalles de béton imitation pierre.

Au niveau supérieur, la salle d'attente des bureaux de la Direction est parée d'un sol en marbre noir de Mazy avec joints et croisillons en bronze. Le faux plafond se termine par une courbe moulurée face à la fenêtre, créant une scénographie attirant l'œil vers la vue de la cour intérieure.

A droite du hall d'attente, le bureau de la Direction est richement décoré : lambris en chêne, armoires encastrées tout le long des murs, parquet en mosaïque et mobilier sur mesure avec tables de réunion, chaises en cuir et large bureau courbe pour le directeur. Il est en liaison directe avec le bureau du secrétariat, orné de manière similaire.

Au fond du couloir, la salle du Conseil est décorée d'un lambris en avodiré et parquetée en chêne avec pointillé en wengé, tandis que le pourtour du parquet ainsi que les plinthes sont en marbre bleu. Un grand plafonnier constitué de caissons en bois orne également l'espace.

Aux étages, la tour rectangulaire du bâtiment est consacrée aux dépôts et conservatoires. Elle se compose à chaque niveau de trois conservatoires distincts, destinés soit à l'alcool avec des compactus métalliques, soit aux conservatoires secs avec des armoires à tiroirs coulissants en bois de différentes hauteurs. Chacun d'entre eux se compose d'un couloir transversal donnant sur la façade avant avec la sortie de secours et aménagé de part et d'autre des étagères de conservation. Le sol est entièrement couvert d'un carrelage bichrome de carrés de petites dimensions alternant blanc et gris-bleu.

Le volume arrière accueille les bureaux des différents services avec sol en parquet mosaïque ainsi que les laboratoires avec sol en carrelage de carrés blanc et gris-bleu, à l'instar des conservatoires. Chaque espace est conçu avec son mobilier et équipement spécifique, pensé par l'architecte : murs carrelés de faïences blanches dans les laboratoires, tables et meubles avec plan de travail en pierre noire, éviers, mobilier en bois pour le classement (tiroirs coulissants, armoires encastrées,…). Le mobilier se compose également de bureaux en courbes et contre-courbe, de panneaux à carte (coulissants), de tabourets, lampes de laboratoires,… Deux niveaux, les 10e et 12e étages, ont été entièrement rénovés en 2017 et ne conservent presque rien de ces aménagements d'origine. Ils sont par conséquent exclu de l'étendue de la protection.

Les couloirs, courbes à leur extrémités, sont tous parés de faïences blanches jusqu'à mi-hauteur. Chaque appui de fenêtre est pourvu de meubles de rangement sous plaquette de marbre noir. Les portes en kambala sont dotées d'huisseries métalliques indiquant le numéro de l'étage et de la pièce ou la destination du local.

Les deux parties sont liées entre elles par la zone de circulation composée d'un large monte-charge (plus d'origine) ainsi que d'une cage d'escalier. Celle-ci est entièrement revêtue de marbre rouge et les paliers sont marqués au sol afin d'indiquer les étages. L'escalier tournant à demi paliers se compose d'une rambarde métallique avec main courante en bois.

Les châssis métalliques des fenêtres sont doublés sur l'entièreté du bâtiment. L'interstice entre les deux est doté d'un store et d'une gouttière permettant de le descendre pour se protéger du soleil.

Bâtiment du Service de Géologie de Belgique

Le bâtiment du Service de Géologie de Belgique, également conçu par Lucien De Vestel dans son projet de réaménagement de l'Institut, est conjointement construit dans les années 1930 et relié par l'intermédiaire de trois annexes à l'Aile Janlet (non reprises dans l'étendue de la protection). Le parachèvement est finalisé dans les années 1980, simultanément à celui du bâtiment scientifique.

En forme de L inversé et s'élevant sur six niveaux, le bâtiment du Service de Géologie de Belgique est accessible par le bout de la rue Jenner, formant une impasse. L'entrée se fait au fond de l'impasse via un porche caractérisé par un volume en ressaut construit d'un seul niveau avec façade courbe et constituant

la conciergerie. La travée surmontant l'entrée se caractérise par une baie verticale sur toute la hauteur, correspondant à la circulation. Le reste du bâtiment se développe sur la gauche de l'entrée.

Les façades dont le soubassement est en pierre bleue, sont parées de dalles de béton posées de manière verticale et rythmées par des bandeaux horizontaux de fenêtres avec encadrement grès-cérame émaillé. Ces bandeaux de fenêtres s'élèvent soit sur un niveau, soit sur une double hauteur en fonction des niveaux..

Le bâtiment étant contemporain à l'*Aile De Vestel* et issu de la même programmation, sa décoration intérieure est fort similaire : on y retrouve les mêmes décors et matériaux. Les murs sont parés jusqu'à mi-hauteur de faïence verte, le sol est couvert de carrelage blanc et bleu, les portes sont ornées de huisseries indiquant les numéros d'étage et de pièce. L'escalier tournant en marbre noir se caractérise par une rambarde métallique avec main courante en bois. Le mobilier d'origine est probablement conçu par De Vestel, comme les rangées d'armoires en bois dans les espaces de conservation, similaires à celles du bâtiment scientifique.

Intérêt du bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

L'*Aile De Vestel* de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique et le bâtiment du Service de Géologie de Belgique sont particulièrement remarquables en raison de leur intérêt historique, scientifique, esthétique et artistique. Hormis les deux étages modifiés de l'*Aile De Vestel*, ils ont également subi peu de modifications et dès lors conservé leur authenticité et leur intégrité.

Intérêt historique :

La construction du couvent pour les Dames Rédemptoristines dans une partie du Parc Léopold en 1851 est contemporaine de la création de la Société royale de Zoologie d'Horticulture et d'Agrément de la Ville de Bruxelles. Destiné aux Dames Rédemptoristines et dessiné en 1856 par l'architecte Emmanuel Cels, le couvent devait être composé de trois ailes : une aile principale et deux ailes latérales devant faire la liaison avec une chapelle d'inspiration gothique insérant ainsi le cloître. De ce dessin d'origine, seules l'aile principale et deux ailes en retour sont érigées.

En effet, dès 1860, la Société royale de Zoologie et d'Horticulture rachète aux Rédemptoristines l'ensemble des terrains et bâtiments, encore inachevés, tandis que les religieuses partent s'installer à Malines. La Société de Zoologie propose au Cabinet de Physique et d'Histoire Naturelle d'y exposer ses collections, issues du cabinet de curiosités de Charles de Lorraine et installées au début du XIXe siècle dans le Palais de Nassau par la Ville de Bruxelles. En 1861-1862, le Cabinet de Physique et d'Histoire Naturelle n'y ayant jamais installé ses collections, la Société de Zoologie réaffecte l'ancien couvent pour ses propres besoins en café-restaurant, salle de concert, cabinets de lecture, musée de collections zoologiques et logement pour le directeur. Henri Beyaert est nommé architecte responsable de cette réaffectation et entame divers travaux.

En 1876, après la faillite de la Société royale de Zoologie et d'Horticulture , la Ville de Bruxelles rachète le bâtiment et essaie de relancer l'activité du jardin zoologique mais, faute du succès escompté, elle doit rapidement se résoudre à le revendre. L'État se porte acquéreur de l'ancien couvent et des trois hectares l'entourant (*Convention du 12 juin 1877 entre l'État et la ville de Bruxelles*) pour y installer, malgré leur refus initial, le Musée royal d'Histoire naturelle de Belgique dont les collections étaient trop à l'étroit au palais de Nassau.

L'année 1878 marque un tournant dans l'histoire du Musée, avec la découverte des squelettes des iguanodons à Bernissart dans le Hainaut, qui viennent agrandir les collections du musée, déjà importantes. Dans les années 1880, de nombreux aménagements sont nécessaires pour adapter l'ancien couvent (transformation des toitures ; homogénéisation probable des façade par un enduit ; nombreuses transformations intérieures dont, à l'étage, la démolition des murs des anciennes cellules de moniales pour faire place à un grand hall d'exposition, comme c'est le cas au rez-de-chaussée). Inauguré en 1891, le nouveau musée se révèle déjà trop petit et la nécessité de l'agrandir s'impose.

C'est à l'architecte Émile Janlet (1839-1918) que le directeur-conservateur de l'époque, Édouard Dupont, confie le projet d'extension du musée. Les travaux de l'aile du musée sont lancés en 1898 et la nouvelle aile Sud, dénommée « Galerie nationale », est inaugurée en 1905 avec une grande salle d'exposition

mettant en valeur les collections des iguanodons. Le projet d'agrandissement devait également intégrer une aile Nord destinée à abriter les collections ramenées du Congo belge mais elle n'a jamais été réalisée puisque le musée colonial de Tervuren voulu par Léopold II et inauguré en 1910 rempli alors cette fonction.

Malgré l'extension de Janlet, le musée manque de place et un nouveau projet d'agrandissement voit le jour dans les années 1930, confié cette fois à l'architecte Lucien De Vestel, en privilégiant l'axe scientifique de l'institution, comme souhaité par le directeur, Victor Van Straelen. Après une brève association restée sans suite avec Henry Lacoste et de nombreuses esquisses, Lucien De Vestel conçoit un projet grandiose dont seule une partie est finalement réalisée. Le plan initial a dû tenir compte de l'existence de l'*Aile Janlet*, maintenue en raison de son intérêt architectural et muséologique. Il prévoit la construction d'un immeuble-tour marquant l'entrée, d'une nouvelle aile pour le service géologique de l'Etat remplaçant l'ancien couvent et d'une galerie de liaison entre le nouveau bâtiment et l'*Aile Janlet*. Tout l'effort est dirigé vers le développement de la recherche scientifique et le laboratoire prend le pas sur le musée puisque les locaux sont principalement destinés à l'étude scientifique et à la conservation des collections. L'exposition ne représente dès lors plus qu'une activité parallèle. L'ensemble bâti organise en outre un nouvel axe monumental du parc. Le nouveau complexe, rebaptisé en 1948 « Institut des Sciences Naturelles de Belgique » pour souligner l'aspect de recherche scientifique renvoie, via son architecture, une image de la science tournée vers la recherche et la spécialisation : les disciplines scientifiques s'installent par service et par plateau dans la nouvelle tour. L'institution ne se contente plus d'être uniquement un musée, elle devient avant tout un lieu de recherche.[1]

Le programme est finalement revu à la baisse puisque l'*Aile Janlet* et le couvent sont conservés. Le chantier de l'extension de l'Institut des Sciences Naturelles de Belgique débute en 1933 avec la construction de l'immeuble-tour et du bâtiment du Service de Géologie de Belgique relié par trois annexes à l'*Aile Janlet*. Le gros œuvre est terminé tandis que le chantier est interrompu pendant la Seconde Guerre Mondiale. Il reprend au début des années 1950 et s'arrête en 1955 faute de crédits. La tour est parée de ses façades dans les années 1950. Ce n'est toutefois que dans les années 1980 que l'aménagement des bureaux de l'immeuble-tour et du bâtiment de géologie sont parachevés.[2]

Né à Ixelles en 1902, Lucien De Vestel est issu d'une famille comptant plusieurs générations d'architectes et ingénieurs. Formé à l'Académie des Beaux-Arts de Bruxelles, il entre, en 1924, au Service des constructions de l'Université libre de Bruxelles pour lequel il réalise les aménagements intérieurs de l'Ecole de médecine. De 1930 à 1931, il travaille en collaboration avec Henry Lacoste et réalise le pavillon belge à l'Exposition Universelle de Paris en 1931, élabore l'avant-projet pour l'extension du Musée d'histoire naturelle, et dresse les plans du Crématorium d'Uccle. Leur collaboration s'arrête en 1931 et Lucien De Vestel se voit ensuite confier la réalisation du projet d'extension Institut des Sciences Naturelles, projet s'inscrivant dans la politique de grands travaux entrepris pour résorber le chômage. En parallèle, De Vestel étudie un plan d'aménagement urbanistique du quartier Léopold avec de nouvelles voies de communication entre le parc et la gare.

De 1932 à 1940, De Vestel réalise à Bruxelles plusieurs immeubles à appartements conçus à partir d'une structure en béton armé et recouverts de briques d'appareillage. Il en va de même pour la maison d'Armand Carbbé (126 avenue de Boetendael à Uccle) dont les façades affichent un modernisme attentif aux textures et couleurs.

A la sortie de la guerre, Lucien De Vestel étudie et met au point des techniques de construction d'habitations à partir d'éléments préfabriqués. En 1947 il dessine le plan de la section belge de l'Exposition internationale Urbanisme et Habitation de Paris au cours de laquelle il présente un logement modèle en collaboration avec Louis Herman De Koninck et Victor Bourgeois. A partir de 1950, il conçoit les plans du Berlaymont, complexe administratif des communautés européennes dont la mise en œuvre est confiée à Jean Gilson et Jean Polak.

De Vestel crée encore le Centre belge de documentation et d'information de la construction (CEDOC) dont il assure la présidence et participe à ce titre aux sessions du comité de l'habitat organisé par l'ONU.[3]

---

[1] A. BRAUMAN., M. DEMANET, *Le Parc Léopold 1850-1950. Le zoo, la cité scientifique et la ville*, Bruxelles, 1985, p.113.
[2] A. VIVE, A.VERSAILLES, *Du Musée à l'Institut. 150 ans de Sciences naturelles*, éd. de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, Bruxelles, 1996, p. 92-94.
[3] A. BRAUMAN., M. DEMANET, *Le Parc Léopold 1850-1950. Le zoo, la cité scientifique et la ville*, Bruxelles, 1985, p.159-160.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
KANSELARIJ
BRUSSEL SE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

Intérêt scientifique :

L'*Aile De Vestel* de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique se distingue par la qualité de son aménagement intérieur, directement pensé pour la fonction de recherche scientifique de l'institut. Le mobilier est conçu comme un ensemble par l'architecte pour répondre aux besoins pratiques des différents services. Lucien De Vestel conçoit donc lui-même le mobilier spécifique tel que les armoires de conservation, auxquelles tout un volume distinct du bâtiment est entièrement dédié, mais également les éviers, aquariums, hottes, lampes,... nécessaires à l'exercice de la recherche scientifique de l'institut. Cette conception globale s'inscrit directement dans la volonté de l'institut de se démarquer comme un centre de recherche scientifique et non plus uniquement comme un musée.

Intérêts esthétique et artistique :

L'*Aile De Vestel* et le bâtiment du Service de Géologie de Belgique de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique sont particulièrement représentatifs du style moderniste de l'architecte Lucien De Vestel. Les façades, aux lignes épurées et sobres, affichent un modernisme attentif aux textures et couleurs, caractéristique de l'œuvre de l'architecte. Il orne les façade de matériaux sobres en jouant sur l'appareillage et les teintes, comme c'est le cas des façades de l'*Aile de Vestel*, parées de grès cérame de teinte en dégradé allant du beige à l'orange en passant par le jaune et mettant en valeur les formes architecturales.

Une attention particulière est prêtée à la façade sud du bâtiment scientifique, la nouvelle entrée du musée, dont le parement est nettement plus décoratif. Le directeur de l'Institut, Victor Van Straelen, souhaitait y apposer le monogramme de Léopold II afin de rendre hommage au souverain l'ayant toujours soutenu dans ses projets de construction et de développement de l'institution. A la sortie de la Seconde Guerre Mondiale et dans le contexte de la question royale, son souhait était toutefois assez mal accueilli. Le parement de cette façade est donc retardé pour finir par être exécuté selon le souhait initial du directeur. La façade est alors couverte de nombreux monogrammes en céramique représentant deux larges « L » dos à dos et séparés par le chiffre romain « III » surmonté d'une couronne. Les espaces rectangulaires délimitant les « L » sont disposés en quinconce et constitués de barres horizontales en relief créant ainsi un jeu d'ombre subtil.[4]

L'entrée de l'Institut royal des Sciences Naturelles est également marquée par le présence de la sculpture de l'iguanodon. Yves Bosquet (Uccle, 1939), sculpteur belge spécialisé dans la réalisation de portraits (dont les sculptures en céramique émaillées de la station de métro « Stuyvenbergh ») a proposé au début des années 1990 de réaliser une sculpture en cèdre sur ossature métallique en hommage la découverte des squelettes des iguanodons à Bernissart dans le Hainaut, découverte marquante dans l'histoire de l'institution. Il constitue par conséquent la représentation d'un évènement important dans l'histoire de l'institut, mais également un point d'attraction remarquable pour les visiteurs du musée.

Les plans du bâtiments sont également particulièrement intéressants : conçus sobrement, ils sont pensés en fonction du programme. Le confort des occupants est assuré par les circulations réduites au minimum, le rapport entre les différents services mais surtout l'orientation des locaux. Chaque espace est conçu spécifiquement en fonction de son utilisation et se distingue par son parachèvement spécifique : bureaux avec sol en parquet, laboratoires avec carrelage au sol.[5] Les matériaux utilisés sont de grande qualité : marbre rouge de Belgique pour la cage d'escalier, marbre noir de Mazy pour la sol de la direction, sol en bloc de bois pour la salle d'exposition, lambris en chêne et en avidoré, porte en kambala,.... Ils reflètent de manière évidente le soin porté par l'architecte à la qualité et aux détails du parachèvement.

En outre, les différents services et laboratoires ont été d'emblée pensés avec leur mobilier et équipement spécifique tel qu'aquarium, station d'élevage d'insectes, équipement de tannage,... Chaque équipement et chaque pièce de mobilier a été conçu par Lucien De Vestel. L'architecte est ainsi chargé de la totalité des études, tant pour le gros œuvre, que le parachèvement, l'équipement et le mobilier. Il a ainsi dessiné le parachèvement des bâtiments, mais également tous les types de meubles : éviers, consoles, tables-armoires, armoires à plateaux, rateliers métalliques, hottes, panneaux à cartes, classeurs, meubles fichiers, étagères, vestiaires, lampes de laboratoires, ...

[4] A. VIVE, A.VERSAILLES, *Du Musée à l'Institut. 150 ans de Sciences naturelles*, éd. de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, Bruxelles, 1996, p.94.
[5] L. NOVGORODSKY, L'institut des sciences naturelles de Belgique à Bruxelles, architecte : L. De Vestel, *La Technique des Travaux*, 1955, n°7-8, p.207 et 219.

CHANCELLERIE KANSELARIJ

Bien qu'ayant subi des modifications à certains étages, le bâtiment scientifique a jusqu'à présent conservé une grande intégrité puisque certains niveaux attestent encore de l'état d'origine, tel que le 13e étage ou le niveau de direction. S'y trouvent encore tous les aménagements pensés par De Vestel avec les armoires encastrées, les armoires à plateaux, les meubles fichiers, les armoires de conservations, les bureaux, chaises, les panneaux cartes, … Seuls les 10e et 12e étages ont été altérés en raison de travaux effectuées en 2017 et ne font donc pas partie de l'étendue de la protection.

Sources :
AGR/rouleaux (1935).
AGR/dossiers 60-65 (1934, 1936-1937)
AGR/rouleaux (1950's).
AAM/Fonds Lucien De Vestel

A. BRAUMAN., M. DEMANET, *Le Parc Léopold 1850-1950. Le zoo, la cité scientifique et la ville*, Bruxelles, 1985.
Lucien De Vestel, AAM, p.164-173
A. VIVE, A.VERSAILLES, *Du Musée à l'Institut. 150 ans de Sciences naturelles*, éd. de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, Bruxelles, 1996.
C. MARCHI (dir,), , *Le Parc Léopold. Architecture et nature*, Solibel Édition (Bruxelles, Ville d'Art et d'Histoire, 12), Bruxelles, 1994
A. VAN LOO (dir,), *Dictionnaire de l'architecture en Belgique de 1830 à nos jours*, Anvers, 2003, p. 267.
L'Émulation, 1896, col.88 ;
L. DE VESTEL, Un projet d'urbanisation du Quartier Léopold à Bruxelles, avec aménagement des abords du Musée Royal d'Histoire naturelle, *La Cité*, 7, 1933, pp. 133-136, 144 ;
L. NOVGORODSKY, L'institut des sciences naturelles de Belgique à Bruxelles, architecte : L. De Vestel, *La Technique des Travaux*, 1955, n°7-8, p.201-219.

https://www.belspo.be/royalbelspo2020/7_02_fr.html
https://monument.heritage.brussels/fr/Bruxelles_Extension_Est/Rue_Vautier/29/36942

Vu pour être annexé à l'arrêté du 26/03/2026

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de la Recherche scientifique, du Tourisme, des Relations extérieures, du Commerce extérieur et des matières Biculturel d'Intérêt Régional,

Boris DILLIÈS

La Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée de la Mobilité, des Travaux Publics et de la Sécurité Routière,

Elke VAN DEN BRANDT

Copie certifiée conforme
20 -04- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BIJLAGE II BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS GEHEEL VAN BEPAALDE DELEN VAN DE DE VESTEL VLEUGEL (OF WETENSCHAPPELIJK GEBOUW) EN HET GEBOUW VAN DE BELGISCHE GEOLOGISCHE DIENST VAN HET KONINKLIJK BELGISCH INSTITUUT VOOR NATUURWETENSCHAPPEN, GELEGEN VAUTIERSTRAAT 29 EN JENNERSTRAAT 13 IN BRUSSEL

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE INSCRIVANT SUR LA LISTE DE SAUVEGARDE COMME ENSEMBLE CERTAINES PARTIES DE L'AILE DE VESTEL (OU BATIMENT SCIENTIFIQUE) ET LE BATIMENT DU SERVICE DE GEOLOGIE DE BELGIQUE DE L'INSTITUT ROYAL DES SCIENCES NATURELLES DE BELGIQUE SIS RUE VAUTIER 29 ET RUE JENNER 13 A BRUXELLES

AFBAKENING VAN HET GOED **DELIMITATION DU BIEN**

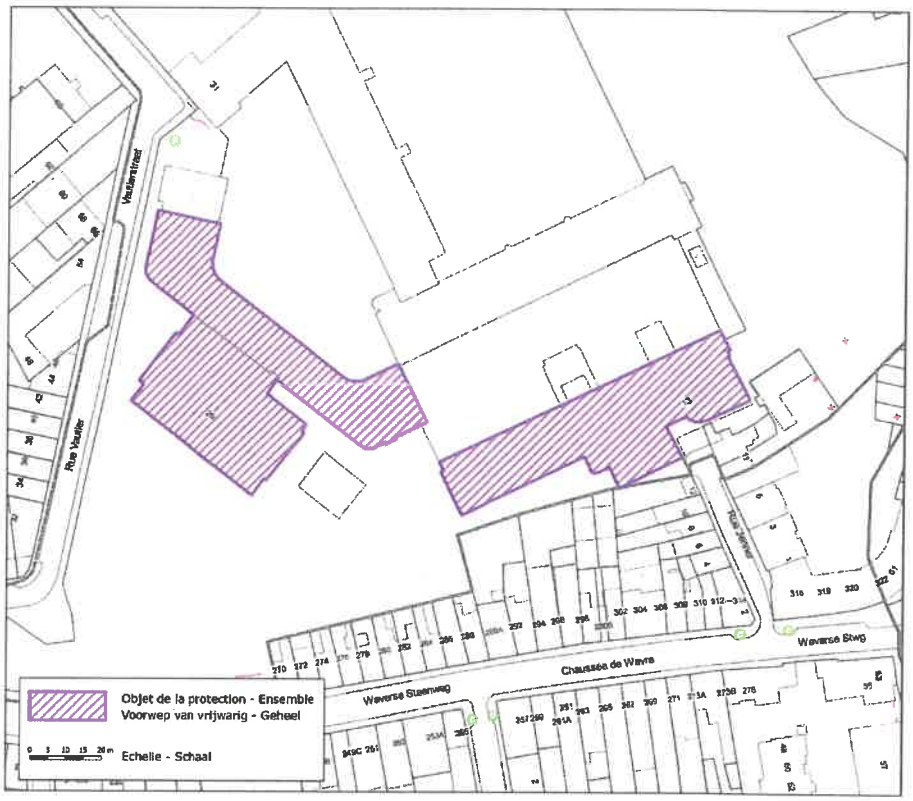

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van, 26/03/2026

Vu pour être annexé à l'arrêté du, 26/03/2026

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met het Wetenschappelijk Onderzoek, het Toerisme, de Buitenlandse Betrekkingen, de Buitenlandse Handel en de Biculturele Aangelegenheden van Gewestelijk Belang,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de la Recherche scientifique, du Tourisme, des Relations extérieures, du Commerce extérieur et des matières Biculturel d'Intérêt Régional,

Boris DILLIÈS

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Mobiliteit, Openbare Werken en Verkeersveiligheid,

La Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargée de la Mobilité, des Travaux Publics et de la Sécurité Routière,

Elke VAN DEN BRANDT

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
20 -04- 2026
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

CHANCELLERIE KANSELARIJ